ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, by
The Ukrainian Nat'l Ass'n of America
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year...... $2.00 | Canada & Europe:
half year...... 1.00 | per year...... $3.00
single copy.. .03 | half year...... 1.50

СВОБОДА

УРЯДОВИЙ ОРГАН У. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE UKR. NAT'L ASS'N OF AMERICA

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу.
видає
„Український Народний Союз"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік........ $2.00 | Канада і Европа:
на пів року 1.00 | на рік........ $3.00
поод. число .03 | на пів року 1.50

РІК XXIII. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер 4-го марта 1915. Ч. 26. VOL. XXIII. Jersey City, N. J., Thursday, March 4, 1915. N. 26.

ПЕРЕМИСЬКА ТВЕРДИНЯ НЕПОБІДИМА.

Російська армія в Галичині не має вже жадного оперття.

Анґлія боїть ся, що російська армія в Галичині сильно загрожена.

Чорне море недосяжне для анґлійської і російської фльоти.

В ГАЛИЧИНІ І НА БУКОВИНІ:

НЕПОБІДИМИЙ ПЕРЕМИШЛЬ.

ВЕНЕЦІЯ, Італія (через Лондон), 2. марта. — Угорські часописи, які сюди насипли, доносять, що положене перемиської кріпости є зовсім добре. Чотири місяці лежать Москалї довкола Перемишля, але не осягнули доси найменьшого успіху, хиба се, що цїлком окружили кріпость.

До Перемишля прилїтають щодня з австрійського воєнного табора летуни, котрі приносять відомости до твердинї від австрійського ґенерального штабу і знова з твердинї приносять відомости про положене в облозї. Летуни запевняють, що Перемишль має дової засобів поживи, збіжа і худоби на заріз для війска і для населеня міста, а також подостатком пашї для коний. Недавно случайно вдало ся війску в Перемишли придбати в легкий спосіб богато мяса з дробу. Именно понад Перемишль летїли цїлі стада диких качок, які жовніри взяли під рясний огонь карабінів і застелили долину ріки Сяну тисячами качок, які заморожені придадуть ся на довший час яко добра пожива.

В цїлім Перемишли є тепер 60.000 залоги, вже разом з цивільним населенєм, а крім того 5.600 російських бранців. В залозї переважають Угри.

Російська облога держить ся далеко (17 американських миль від фортів). Через те австрійська залога твердинї має у своїм посїданю великі простори землі, які може навіть управляти на весну, уживаючи за робітників російських бранців. Російські бранцї поводять ся дуже порядно. Деякі російські офіцири використовують свобідний час в той спосіб, що учать австрійських офіцирів і жовнірів московської мови. Многим бранцям позволено свобідно ходити по містї.

Московська облога пробує також від часу до часу посилати над Перемишль своїх летунів, котрі хотїли би зібрати відомости про військове положене твердинї, а иноли кидають бомби на місто і кріпости. Одначе всї ті бомби доси не мали найменьшого успіху і не спричинили жадніської шкоди.

Всї засоби поживи у містї находять ся під управою військових властий, які правильно роздїлюють її в довільних скількостях між залогу і населенє, з чого загал дуже вдоволений. Залога, як запевняють летуни, зовсїм не боїть ся виголодженя і запевняє, що має подостатком поживи ще на довгий час.

НОВІ ПОБІДИ АВСТРІЙСЬКИХ ВІЙСК В ГАЛИЧИНІ.

ВІДЕНЬ (через Лондон), 2. марта. — Нинї оповіщено таке урядове оголошенє австро-угорського ґенерального штабу:

Вчера була битва австрійських війск з російськими **на північ від західних Карпат.** Битва скінчила ся повним успіхом австрійського оружа. Здобуто кілька укріплених Москалями горбів та взято до неволї **19 російських офіцирів і понад 2.000 жовнірів та здобуто великий засіб російського воєнного матеріялу.**

Решту російських війск змусили австрійські гармати до утечі. На поли бою оставили Москалї богато убитих і ранених.

На полуднє від ріки Днїстра, **в околици міста Станиславова,** Москалї зібрали великі сили своїх війск, при помочи яких намагали ся вдарити на австрійські становища. Одначе всї їх заходи скінчили ся на нїчім, бо всї напади відперто, причім завдано їм дуже тяжкі страти.

В західній Галичинї, **над рікою Дунайцем,** не було важнїйших подій, але гарматні перепалки тривають там безвпинно.

В КАРПАТАХ КОЛО УЖОКА ПОБИЛИ АВСТРІЙЦІ МОСКАЛІВ. — КОЛО СТАНИСЛАВОВА КИПИТЬ ЗАВЗЯТИЙ БІЙ.

ВІДЕНЬ (через Амстердам і Лондон), 3. марта. — В Галичинї битви тривають дальше без настанку і розвивають ся щораз то кориснїйше для оружя австро-угорської армії і союзних німецьких війск, яких значна сила вже знаходить ся на галицькім поли війни.

За остатну добу Москалї вспіли дальше побільшити свої сили сьвіжими підмогами та уладили богато нападів у ріжних місцях на становища австро-угорських війск, але всюди їх відперто і змушено по тяжких для них стратах — до утечі.

Вчера вечером оголосив заступник шефа ґенерального штабу фон Гефер такий дневний звіт:

На північ від західних Карпат Москалї знова уладили кілька нападів на наші становища, але знова ті напади скінчили ся для них нещасливо, бо принесли їм значні страти, а не осягнули жадного здобутку, який би винагородив ті страти.

Натомісць на північ від Ужоцького переходу (Ужок лежить на галицько-угорській граници, на полуднє від міста Турки) **виперли австрійські війска Москалів з їх укріплених становищ і заняли їх.** Се важні становища і занятє їх Австрійцями значно утруднює положенє російських війск в тій околици (на Бойківщинї).

На полуднє від Днїстра, між Коломиєю і Станиславовом (між ріками: Чорною Бистрицею, Прутом і Днїстром) **тривають дальше дуже завзяті битви.** Москалї переважають чисельно австрійські військові сили, але Австрійцї мають перевагу завдяки своїй сильній і добірній артилерії. Через те австрійські війска держать ся сильно проти переважаючої сили і скрізь відпирають російські напади.

В західній Галичинї були вчера дальші перестрілки артилерії понад ріку Дунаєць.

На Буковинї запанував повний спокій. В остатних днях там положенє в нїчім не змінило ся.

РОСІЙСЬКА АРМІЯ НЕ МАЄ ВЖЕ В ГАЛИЧИНІ ЖАДНОГО ОПЕРТЯ.

ЛОНДОН, столиця Анґлії, 3. марта. — Битви в Галичинї над рікою Днїстром (між Станиславовом і Коломиєю) розвивають ся в користь оружя австрійсько-угорської армії, яка успішно там відпирає всї напади на її становища російських війск, які зібрали ся там у переважаючій силї і хотять Австрійцїв виперти назад на полуднє до Карпат.

На північ від карпатського переходу коло Ужока (на Бойківщинї) були в остатних днях дуже завзяті битви, в яких австрійські війска осягнули значні побіди, котрих наслідки Москалї можуть скоро відчути.

— Від якогось часу Москалї стоять вже лише під Карпатами в Галичинї.

Сї остатні слова телєграми вказують, що Москалї не мають вже у своїх руках жадного карпатського переходу, бо всї вони вже дістали ся в руки австрійської армії. Москалї намагають ся тепер лише не пустити австрійських війск, які переходять до Галичини з Угорщини карпатськими переходами. Одначе, як видно з остатних подій на буковинськім і галицькім поли війни, ті російські намаганя не мають жадного успіху, а приносять лише Москалям значні страти в людях. По уступленю з Угорщини і з Буковини та по страченю всїх карпатських переходів Москалї в Галичинї не мають жадного оперття. З уваги на те вони тепер, можна сказати — „лише висять під Перемишлем", бо кождої хвилї мусять бути приготовані покинути не лише облогу нашого надсянського города, але опорожнити цїлу Галичину та показати свою справність бодай в утечі.

ВЕЛИКИЙ СТРАХ В АНҐЛІЇ ПРО ДОЛЮ РОСІЙСЬКОЇ АРМІЇ В ГАЛИЧИНІ.

ЛОНДОН, столиця Анґлії, 3. марта. — Австро-угорська і німецька армія розвинула в остатнім часї офензиву (офензива — значить: зачіпна війна) на цїлім фронтї східного поля війни (в Галичинї і в російській Польщі) на великі розміри.

Тепер наступаючий похід проти російських війск на цїлім величезнім фронтї є в повнім ходї і розвиває ся дальше. Цїлий ланцюх австро-угорської і німецької армії тягне ся вздовж цїлої лінії безперервно, яка продержала ся цїлу зиму мимо снїгів і морозів і тепер під весну готовить ся до нового наступаючого походу.

Цїла австрійсько-угорська і німецька східна армія, яка числить найменьше 100 дивізий або около 2 міліони війска, замикає Москалів півколесом, в якім посуває ся наперед і стремить до того, щоби їх як найбільше замкнути з півночи і зі сходу. В тій цїли Нїмцї ідуть в російській Польщі з півночи на Варшаву, а Австрійцї з полудня від Карпат до Днїстра. В російських військових кругах, а також і серед їх союзників в Анґлії й у Франції **побоюють ся дальшого розвитку тої німецько-австрійської акції, бо коли Варшава впаде, а Австрійцї в Галичинї перейдуть ріку Днїстер і посунуть ся до північно-східної Галичини, то грозить російській армії велика небезпека передівсїм через те, що теперішна російська армія, яка є в східній Галичинї, могла би бути відтята від Волиня і Поділя в Росії.**

РОСІЙСЬКІ ВІСТИ ПРО ПОКАРАНЄ МОСКВОФІЛІВ У СТАНИСЛАВОВІ.

ЛЬВІВ, столиця Галичини (через Петроград і Лондон), 3. марта. — Тутешні російські військові власти подають таку відомість:

До Львова прийшли ось-такі достовірні вісти: Коли Австрійцї здобули недавно місто Станиславів, вони засудили в містї на смерть і стратили около 200 цивільних осіб.

Між страченими було двох Поляків, властителів реставрації і певна скількість зелїзничих робітників.

Всїх тих людий, яких австрійські військові власти стратили, **остерігали Москалї перед опущенєм Станиславова, аби не лишали ся в містї, а втікали разом з російською армією,** але вони не втікли перед Австрійцями, а остали ся в містї, заявляючи, що не боять ся нїчого, бо вони австрійські горожани.

Австрійцї прийшли до Станиславова, як оповідають, з готовим списом осіб, котрі мали бути засуджені на смерть за зраду австрійської держави.

Зазначуємо, що там донесеням російських військових властий тяжко повірити, а то хоч би з тої причини, що там не можуть знати, що дїєть ся поза лінією австрійської армії.

Те, що в телєграмі згадує ся, що російські військові власти остерігали москвофілів (розуміють ся — наших і польських) перед небезпекою для них і радили їм втікати, вказує на те, що там дійсно мусїли бути зрадники, які заслужили собі на кару у австрійських військових властий. Російські власти відай сподївали ся, що їх за їх провини жде така сумна доля і тому радили їм втікати, а коли бачили, що вони лишили ся в Станиславові, то мабуть вже згори сподївали ся, що їх чекає.

Одним словом, ся телєграма вказує на нечисту совість російських ґенералів, котрі звели станиславівських легкодухів на манівцї, а тепер бють ся за їх долю.

Остаточно можлива річ, що дійсно така доля і стрінула яких польських чи наших москвофілів в Станиславові, але, як се правда, то Москалї доносять про се не на основі одержаних відомостий, а радше на підставі здогаду, що їх наємників, котрі не втікли впору, стрінула заслужена ними кара.

ПОСОЛ БРАЙТЕР В РОСІЙСЬКІЙ НЕВОЛИ.

ВІДЕНЬ (через Амстердам), 2. марта. — Утікачі зі Львова, які ще від часу до часу сюди прибувають, оповідають ось-що про арештованє посла до австрійської державної ради Ернеста Брайтера:

Посол Брайтер мав намір виїхати зі Львова перед наїздом Москалів разом з другими галицькими послами до Відня, одначе вкінци **на просьби львівських жидів остав ся в галицькій столици.** Жиди, його виборцї, звернули ся до нього з просьбою, щоби лишив ся у Львові і взяв їх в оборону перед Москалями, аби над ними не знущали ся і посол Брайтер на се згодив ся та від самого початку (Москалї заняли Львів дня 3-ого вересня) раз-враз ходив до російських властий боронити жидів, котрих нападали російські жовніри, рабували та побивали немилосерно. Нераз навіть вдало ся послови Брайтерови осягнути успіх, бо кілька разів покарано російських жовнірів за злочинні вчинки.

Але, коли по різнї жидів, яку російські жовніри устроїли дня 27-ого вересня на Краківськім і Жовківськім передмістю, а в якій згинуло 140 жидів, — посол Брайтер пішов до ґенерала-ґубернатора графа Юрія Бобрінського і в острих словах напятнував московську господарку у Львові, звелів граф Бобрінський його арештувати і відвезти до Києва.

Посол Ернест Брайтер був членом державної ради у Відни, вибраним з 2-го виборчого округа у Львові. Був він незалежним польським соціялістом і все ставав в обороні усїх покривджених. Боронив також дуже часто Українців в парляментї і в своїй газетї „Моніторі", за що стягнув на себе велику ненависть польської шляхти і висхпюляків. Натомісць тїшив ся симпатією серед польських і жидівських поступових кругів, а Українцї за його прихильне становище в наших справах все попирали його своїми голосами при виборах. Посол Брайтер має тепер 48 літ.

НА МОРИ:

ТЕРНИСТИЙ ШЛЯХ ДЛЯ АНҐЛІЇ І ФРАНЦІЇ ЧЕРЕЗ ДАРДАНЕЛЬСЬКИЙ ПРОЛИВ.

ЛОНДОН, столиця Анґлії, 3. марта. — Вчера знова острілювали анґлійські і француські воєнні кораблї турецькі кріпости в Дарданельськім проливі, але опісля острілюванє спинено, бо повстала була страшна буря.

З Атен, столиці Греції, доносять, що анґлійські і француські кораблї дістали ся вже на 14 миль в глибину Дарданельського проливу (самі Анґлійцї того не знають!)

Спиненє острілюваня Турки використовують на направу своїх ушкоджених фортів та будують за ними нові батерії.

ВЕЛИКА ТУРЕЦЬКА АРМІЯ ПРОТИ АНҐЛІЙСЬКО-ФРАНЦУСЬКОЇ ФЛЬОТИ.

ПАРИЖ, столиця Франції, 3. марта. — Турки зібрали на суши над Дарданельським проливом велику армію, яка числить понад 100.000 війска. Провід держить імовірно Альбанець Ессад паша.

„SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
Published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Telephone: 498 Jersey City.

Published by
The Ukrainian National Association
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year, for Canada three dollars a year.
Single copy: 3 cts.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати лише на адресу:
„S V O B O D A"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J.. under the Act of March 3. 1879.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS — MEMBERSHIP LABEL

АВСТРІЯ НА ДОРОЗІ ДО ВІДНОВЛЕНЯ.

Відень дня 1. лютого 1915.

Тільки матеріялу, що годі Вам всьо описати. А возьміть під розвагу ще й се, що воєнна цензура каже замовчувати богато справ. Але пробую написати Вам дещо на Ваше бажанє і передаю се письмо на почту одної невтральної держави. Сподію ся, що дістанете.

Ви певно цікаві, що дієть ся з Українцями. Справді дрібничок богато, що й годі розповісти. Впрочім про внутрішні наші справи не варто розписувати ся. За те досить цікаве становище Українців в державі. Зміняєть ся воно на нашу користь завдяки нашим відвічним „приятелям" Полякам. Їх шалена аґітація й завзятє проти нас викликали цілком противні наслідки. Скоро лише почали випускати з криміналів українських патріотів, арештованих Поляками, попали власти на слід з'орґанізованого заговору проти Українців. І коли би не війна, все те стало би предметом сензації в часописях. Але воєнна цензура тримає ся иншої засади: голубити всїх і не допускати до сїяня ненависти поміж народами. Оттому й українські часописи підпадають частій конфіскаті, хоч в приватних розмовах ми чуємо, що симпатії віденської публики є за нами.

Чим дальше, тим більша надія на побіду Австрії й Німеччини і нам починає ставати лекше. В межичасї ми переговорили всї можливости; наші виганцї поділили ся на оптимістів і песимістів. Але на одній точцї ми всї годимо ся, а то, що нам житя під Росією ніяк не буде. Найбільших оптимістів перестращили вісти з занятої Галичини. І почав вже дехто годити ся з думкою, що буде мусїти раз на все покинути рідну землю, а жити на чужині. Але побіди нашої й союзної армії відновили надії, що ми ще вернемо на рідну землю.

Почули се й Поляки, і коли показали ся вигляди на відобранє Галичини, так Коло польське зажадало іменованя міністра для Галичини на місце сумної памяти Длугоша. Але не довело ся їм. Коло польське відбуло кілька засїдань, почала ся біганина до президента міністрів графа Штірка, президент Кола др. Лєо зажадав іменованя міністром польського парляментариста, але гр. Штірк сказав „нї"! і міністром іменовано урядника, дотеперішного управителя міністерства для Галичини д-ра Моравського.

Через сю невдачу наступила кріза в польськім Колї. Президент др. Лєо зрезиґнував зі свого достоїнства, а на його місце годї знайти відповідного чоловіка. Тимчасом провадить справи демократ віцепрезидент Кола др. Герман, хоч деякі виднійші польські провідники конферують зі Стапінським та Длугошом; з обома до недавна ніхто з Поляків не хотів числити ся, але тому, що вони людовцї і австрофіли, їх шанси йдуть в гору.

З нагоди кризи в Колї польськім висловлює краківська польська часопись „Нова Реформа" побоюванє, що вплив і значінє Кола польського зломані раз на все в Австрії.

Коли між Поляками настала така констернація, то се вказує на конець їх всемогучости в Австрії. Тимсамим вигляди Українців збільшають ся. Але треба виждати.

Але не лише сама зміна впливу Поляків є замітна в Австрії. Довговічне питанє чесько-німецьке може якраз залагодить ся підчас воєнної крізи.

Між обома народами ведуть ся вже угодові переговори від двох тижнів і є всякі вигляди на корисне полагодженє сих переговорів. Народи Австрії починають приходити до розуму. Безперечно, що по залагодженю чесько-німецького спору правительство приступило би ще підчас воєнного стану до справедливого залагодженя українського питаня. Але се вже завиcїти буде від поступу воєнних операцій в Галичині.

Невідомі до тепер причини спричинили **зміни на визначних становищах.** І так міністер спільного скарбу, др. Лев Білїнський уступив, а на його місце прийшов бувший президент міністрів др. Кербер. В звязи зі спільним міністерством скарбу стоїть найвисша обрахункова палата, якої президентом іменовано дотеперішного президента міста Трієсту князя Гогенльоге. Сї зміни вказують також на якісь нові пляни.

А вже сензацію викликало розвязанє комісії для реформи адміністрації. Установленє сеї комісї спричинив небіщик наслїдник престола архикнязь Франц Фердинанд ще в 1911 році. Він мріяв про цїлковиту зміну австрійської адміністрації в дусї національних домагань. Комісія зложена з 29 членів мала узглядити і теорію і практику, розслїдити недомаганя дотеперішної краєвої автономії і подати на підставі сього свої проєкти реформи. За час свого трилїтного істнованя змогла комісія зібрати величезний матеріял і розділити працю між поодиноких членів — аж тут приходить її розвязанє.

Ся подія вказує, що Австрія хоче дещо навчити ся з дотеперішних досьвідів і по війнї взяти ся до ґрунтовних реформ. До сього мабуть і зміряють теперішні зміни на визначних становищах, щоби зірвати зі старим ладом. Така загальна опінія. **Ми ждемо і надіємо ся ліпшої долі для нашого народа.** А може ся надія се наша остання допика ратунку?

В. С.

РОСІЯ ПІДМІНОВАНА.

Один приятель Росії, що знає ся добре з двірськими кругами, оголосив недавно в букарештенських часописах цікаві звістки про настрій населеня в Росії. Пише він:

Що тикає ся Росії, то мотиви шаліючої тепер війни зовсім не являють ся волею народа, не виплинули з національної волі анї потреби, як і взагалі всї війни, які від часів Наполєона вела російська імперія, ніколи не були національно оправдані. Отже і тим разом ся війна мусїла лишити ся в Росії крайно непопулярною. Та як довго російські війска заєдно маширували „на Берлїн", так довго царське правительство не мало найменьшої причини бояти ся якихсь наслїдків сеї непопулярности. Та стало зовсїм инакше, як Берлїн став відсувати ся чим раз дальше від царських армій, коли шанцї в Польщі не були вже в силї помістити усїх російських трупів. І днесь в широкій Росії починає поширювати ся якесь небезпечне отверезінє з перших днів воєнного опянїня. А сї вісти суть згідні з якоби вони кутка царської імперії і не приходили. Революційний вулькан, на якім стоїть Росія від сотки лїт, починає знов обявляти ся глухим, підземним грохотом, і кождий погром, який поносить російська військова управа, скріпляє сей підземний гук. Лиш в першій половинї падолиста (після численя старого стилю) наступило в Росії 400 арештовань жандармерією, отже політичною властю — число, яке від часу вибуху війни є впрост застрашаюче навіть на російські відносини. Підчас твореня нових резервових корпусів у Вильнї, Києві і Одесї наткули ся російські власти на ново сотворені орґанїзації, „Воєнний Союз", які свого часу, перед девятьма роками викликали військові повстаня в Свеаборгу, Кронштадї і Севастополю. В російських кріпостях Ковно і Гродно найдено сотки тисяч гектографованих відозв революційної орґанїзації, які кінчили ся словами: „Позбудьте ся ваших офіцирів, які хочуть виточити з вас вашу кров ізза примх царської родини!" У арештованих недавно девятьох послів до думи найдено брулїон виданої до російського народу відозви, у якій говорить ся: „Досить надармо проливаної народної крови! Кожда побіда означає новий ланцюх для поневоленого російського люду".

Ще один симптом вказує на те, що російське правительство вітрить зростаючу внутрішну небезпеку. Є се зростаюче, планове перепроваджуванє переслїдувань Жидів, Німців з надбалтійських провінцій і Фінляндців. Такі артикули, які пише ся в „Новім Времени", налиті у щерть ненавистю до всїх „неправославних" підданих царя, сьвідчать вже про певного рода психічну божевільність. Ославленого Реннікова впелано в надбалтійські провінції і він тут управляє незвичайно поплатне підприємство: нема дня, щоб не писав денунціяцій, які „Новоє Время" незвичайно скрупулятно записує. Такий Ґлїнка жадає ні меньше ні більше, як щоб усїх „неправославних" вислати на Сибір, а Пуришкевич посуває своє божевільство до того степеня, що усїх „неправославних" без ріжниці стану, віку, званя і пола радить арештувати і ужити до примусових робіт при будові стратеґічних зелїзниць і доріг.

Усю академічну молодїж Росії думає уряд тим не допустити до участи в революції, що на підставі щойно ухваленого думою права запаковано її до військових шкіл; не на се, щоби запобічи зростаючому до катастрофальних розмірів бракови офіцирів в російській армії, як радше тому, аби молодїж дістати у свою власть. Як безоглядно при сїм поступовано, сьвідчить про се обставина, що лиш з одної петербурської техніки 2.653 слухачів силоміць убрано в офіцирський мундур. Робітники, здаєть ся, тепер не дуже страшні російському урядови: воних лягають головами на побоєвищах, як жертва Николаївських забаганок на престіл. Хлоп, говорить ся в Росії, вислав усю молодїж на поля битв, міщани так само. І хто, питає ся обліплений золотом чиновник, має тепер силу підняти прапор ворохобні?

Хто? Шанцї — звучить на се моя відповідь. Отсї маси російських салдатів, з яких нутра ледви перед двома тижнями, з одного лише корпусу 17 підофіцирів у найбільшій тайнї віддано в руки ката за „революційну пропаґанду". В моїх руках є довга низка зовсїм певних відомостий, які дозволяють менї поставити сю відповідь, мимо того, що вона так неправдоподібно звучить для уха. І небаром я постараю ся отсе моє твердженє наглядно фактами доказати.

ҐАЗДОВАНЄ МОСКАЛІВ НА БУКОВИНІ.

Православний сьвященик з Рогізної, на Буковині, Козарищук, діяльний член москвофільської партії на Буковині, який кілька разів видвигав свою кандидатуру проти Українців в окрузї Садаґура, переконав ся тепер на власній шкірі, як то Москалї „визволяють" Славян з австрійського ярма. Козарищук є предсїдателем москвофільського союза Райфайзенських кас і властитель більшого маєтку.

Коли Москалї прийшли в його околицю, обрабували його маєток з худоби і знарядів, а кромі сього забрали йому готівку. Коли він пожалував ся перед старшиною, то не лише не віддано йому його маєтку, але ще й так сильно потурбовано, що він мусїв цїлий тиждень лежати в ліжку. Козаки не вдоволили ся сплїндрованєм його дому, але ще впали до церкви та поперевертали все до гори корінем, шукаючи за грішми. Козарищук побачив, що він зі своїм житєм не певний і тому мусїв утїкати.

Другий образок: Російські інтенданти, які мають дбати про вихарчуванє війска, кажуть жовнїрам забирати худобу, де лише запопадуть. За кожду штуку платять інтенданти жовнїрам по 3 рублї, а належитість за худобу виплачують офіцири самі собі. **Господарі не дістають анї квітка анї гроший.** Коли з одного села прийшло около 30 українських селян в депутації до команданта в Садаґурі, щоби пожалувати ся за ті рабунки, то командант велїв їх всїх арештувати і вони сиділи у вязници аж до приходу Австрійців. З касарні кавалєрії в Новій Жучці, де було закватироване російське війско, **виволікали пси части людського тїла** та з голоду глодали до кости.

Урядника краєвого виділу Микитовича зловили Москалї підчас утечі коло Глибокої, обжалували о шпіонажу й повісили. Таксамо зробили вони з ґімназіяльним студентом Козаком. Знова сїльського хлопця Зелїзка зловили салдати і конче його намовляли, щоби він сказав на свою сусїдку, що вона числила гармати. Хлопець не хотів сказати неправди; тоді почали його сїчи нагайками. Але й се не спонукало хлопця до брехнї, тоді вибили йому кольбою передні зуби. Коли й тим нічого від нього не видістали, повісили його до гори ногами, а коли він вже вмирав, тоді його відвязували. Так мучили бідного хлопця через сїм днів, а коли переконали ся, що він таки нічого не знає, пустили його.

В Боянї палили салдати господарства зовсім на збитки. І то що вечера кілька — разом спалили так „для забави" 42 доми. В Устю-Путилї не хотїли Гуцули віддати худоби, **то пять Гуцулів прямо зарізали.**

Передівсїм **ненавидять Москалї на Буковині Українців.** І так одного хлопця з Раранча зловили салдати в Мамаївцях. Його обжалували, що він хотів перекрасти ся на Угорщину й передати лист до віденських ґазет. За таку провину карають Москалї криміналом на 3 місяцї, і се оголосив ґенерал-ґубернатор наперед. Колиж сього хлопця з Раранча запитали, якої він народности, а він сказав, що він Українець, то його засудили на 6 місяців!

Се лише зразки надужить московської власти. В дійсности було се пекло, про котре колись довідає ся історія.

ВІЙНА НЕ ПРИНЕСЕ КОРИСТИ НІКОМУ.

Війна не принесе користи нікому. Війна нічого не утривалить. Вона всьо зрушить.

Коли згинуть міліони людий, коли всї засоби воюючих держав вичерпають ся так, що вже годі буде провадити війну дальше, тоді зааранжуєть ся щось в роді комісії, що має злїквідувати останок дорібку збанкрутованих держав. Се буде називати ся мировою комісією. Одинока ціль сеї комісії буде злїквідувати, що останеть ся, на користь сильнійшої держави.

Одинокі дивіденди з війни є: стільки а стільки убитих, стільки а стільки допроваджених до жебрацької торби, стільки а стільки біліонів фунтів (стерлїнґів), чи франків, чи марок, чи рублїв довгу, який має заплатити інтересована держава. Задача мирової комісії буде: не вирівнати сї страшні страти, а лише рішити, хто має понести найбільший тягар.

Певна річ, що будуть при сїм ставити питаня про кулї „дум-дум", про кривдженє мирних людий, про всякі надужитя і звірства. Однакож все те буде лише про форму. Кулї зробили свою роботу, бомби попадали і повбивали свої жертви. Що найбільше може вийти зі ставленя таких питань, то се, що закинуть комусь брак добрих манер, знехтованє етикети. Жадне відшкодованє не приверне житя невинно побитим.

Що зрештою нарікати на сї розмірно незначні надужитя, коли властиву руїну спричиняють звичайні армії після найкрасших манер і вимогів „цивілїзованої" війни?

Також деякі люди, що не розуміють дипльоматичних тайн, будуть може ставити питаня, чому, як Прінцїп убив архикнязя Франца Фердинанда, то відпокутували за се Українці і Поляки з одної сторони, а з другої Французи і Бельґійці. І яке поясненє на се не булоб, воно не змінить факту, що Галичина, Польща, Бельґія і частина Франції знищені. Міста і села в Галичині, Буковині, Польщі, Бельґії і північній Франції не встануть зі своїх руїн у попереднім видї. Вдовам мужів, а дїтям батьків не верне жадна відповідь.

І припустивши, що буде зломана мілїтарна сила Німеччини, що за користь буде з сего, як другі держави будуть бачити своє спасенє в мілїтаризмі? А коли державі вільно виховувати людий, щоб убивали, палили і рабували, аби дістати те, що державі потрібно, то чому не мала би одиниця убивати, палити і рабувати, як хоче дістати те, що потребує? Що за ріжниця, чи міліон людий вибирає ся бити, палити і рабувати, чи одна особа? Чому має для одної особи бути злочином те, що для міліона осіб є дїлом чести?

Цивільний чоловік мусить тепер стояти з заду. Перед жовнїром мусить кождий уступати і робити йому дорогу. Жовнїр може бути послідним дурнем, але тепер він більший від вченого, від артиста, від письменника, від кождого горожанина. Чому? Жовнїр спасає вітчину... В дійсности жовнїр опустошує вітчину і цивільний буде мусїв опісля довгі лїта працювати, аби відбудувати те, що жовнїри тепер знищать.

А коли війна скінчить ся, жовнїри, що вернуть ся до цивільного житя, не конче будуть благословенєм для свого краю. Звичайно жовнїри не є найлучшими горожанами в часах мира, звичайно не є вони найлучшими мужами і наймудрійшими батьками, бо — нема завсїди на дорудю висших офіцирів, аби на них вважали і давали їм розкази.

Війна не принесе користи.

З ПОБУТУ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Професор черновецького університету др. Смаль-Стоцький оповідає свої враженя з подорожи по східній Галичині у віденській часописи „Фремденблят". Сю подорож проф. Стоцького можна собі витолкувати в той спосіб, що він вступав до міст відбитих Австрійцями й розпитував про подробиці з часів російського пановання — инакше тяжко зрозуміти, як проф. Смаль-Стоцький міг дістати ся до російської Галичини.

У Львові мав російський уряд звернути ся до Українців з предложенєм, щоби вони видавали українську часопись. Хоч як приманчиве було се предложенє, бо тимсамим російський уряд признавав українську мову, однак заходила небезпека, що уряд зажадає провадити цареславну політику та хвалити російський уряд. А галицькі Українці не можуть рішати про напрям своєї політики, лише мусять зачекати, аж вернуть ті українські провідники, які на час війни поселили ся у Відни. І тому Українці львівські відкинули пропозицію з місця і більше в сїй справі не говорили з російськими властями.

В Коломиї іменували ґубернатором козацького оберщта Сехіна, якого знає цїла Коломия. Бував він давнійше дуже часто в адвоката д-ра Дудикевича, робив з ним проґульки, поробив собі гарні записки, котрі села є москвофільські — а тепер прийшов на готове. Між російськими офіцирами є богато таких, котрі давнійше часто перебували в санаторії д-ра Тарнавського в Косові і перевідали кождий куточок; тепер вони часто висловлюють ся: „Ми знаємо найдокладнійше, хто наш приятель, а хто ворог". Мимо сього вони радо давали запрошувати ся в гості. Вони скористали раз з запрошеня до одного дідича і по забаві забрали йому всї красні арабські конї. Тоді селяни говорили злобно: „Чи не лїпше було віддати цісарови сї конї перед тим, ніж тепер давати за дармо Москалям".

Одного дня видав ґубернатор міста наказ до всїх війтів, приставити всїх селян до Коломиї, які були приналежні до австрійського загального ополченя. Коли се хлопи почули, повтїкали на Буковину, де надіяли ся знайти австрійське війско, а з війтами пішли самі старцї й калїки. Їх хотів ужити Сехін за провідників по горах, але вони заявили, що не здужають іти і не знають доріг. Що з ними зробив Сехін, не звісно.

Також до грецько-католицької церкви в Коломиї призначено вже православного батюшку. Одначе сьому енерґічно опер ся місцевий парох, а тоді Сехін заявив: „Я тепер уступаю, але пізнїйше ми будемо мати настільки часу, щоб запитати ся народу, чи він хоче бути католицьким чи навернутись до православя".

З ВІЧЕВОГО РУХУ.

ВІЧЕ У ВІЛКСБЕРІ, ПА.

Заповіджене на день 28. лютого віче у Вілксбері відбуло ся незвичайно величаво. Вічева саля заповнилась по береги 1000 учасниками, які з великим заінтересованєм вислухали реферату д-ра С. Демидчука на тему: Наше політичне положенє і задачі української суспільности під сучасну пору.

Другим бесїдником був о. Мирон Данилович, гр.-кат. парох з Нантікок, який говорив про потребу матеріяльної помочи для наших земляків в старім краю, представляючи образ знищеної Галичини і нещастя нашого народа.

Референт п. Хандога говорив на тему: Значінє сьвідомости робочих мас для визволу України.

Кількох учасників ставляло деякі запити, а один угорський Українець заявив, що він аж тепер зрозумів, що то властиво є та Україна.

Вілксберське віче замітне тим, що на нього прибули усї, без ріжниці партій, на поклик комітету з'орґанізованого під проводом о. Вол. Сполітакевича, гр. кат. пароха з Вілксбері. Дальше: число учасників на вічу — понад 1000 людий — зі самого міста і околиці, незвичайно поважний настрій на вічу — все те вказує, що вічевий рух є тепер на часі, бо нарід хоче почути слова потїхи й поради в тяжкім положеню. Тому пожаданим було би, щоби українське громадянство якраз тепер заняло ся скликуванєм віч.

РОДИМЦЇ! СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ.

З ТИЖНЯ.

Двір обильности є одним з чудових будинків на панамсько-пацифічній виставі у Сан Франціско, отворений минулого тижня президентом Вілсоном. — Російські бранці в Німеччині, яких є під пору понад 600.000, є одною з причин зростаючої недостачі поживи. — Пароплави невтральних держав, які курсують через оголошену Німцями воєнну полосу, побільшили значно свої написи, аби тим способом ухилити від себе напад німецьких підводних суден. — Підчас демократичних номінальних виборів (праймерів) в Шікаґо Картер Гаррісон, що був майором (посадником) через 5 каденцій, зістав побіджений Робертом М. Свайцером. Роґер С. Суліван вів опозицію проти Гаррісона. — Поліційний начальник одного індіянського племени, що мешкає у полуднево-східній части стейту Юта і називаєть ся Паіют.

ЛИСТИ З РІДНОГО КРАЮ.

I.

Лист з Кальксбурґ коло Відня (з колеґії Єзуїтів), писаний до Стефана Миляновича в Джерзи Сіти, Н. Дж., дня 2. лютого 1915.

Високоповажаний Друже! Пишу до Вас з тої долини горя, нужди і недолї та не знаю, чи той лист отримаєте. Ви щасливі і ситі. Я був колись також щасливий і ситий, но нині опинив ся в найбільшій нужді і недостатку, як звичайно в кождій війнї. Хоч маю вже 43-тий рік, я мусів мимо того ставити ся до війска, як вибухла війна. Я був у чотирох битвах. В четвертій битві під Городком я зістав ранений в ногу. Після того я лежав на лїченю в Боцен, в Тиролї. Дорогий Друже і Куме! Ви певно читаєте з ґазет дуже богато про війну, но бути на війнї і видїти ту війну власними очима — то є щось так страшного, так потворного, як найстрашнїйший сон! Всї найкрасші сторони чоловіка, як гуманїзм, братерство, любов ближнього, релїґія і наука Христа — все те остає подоптане. Чоловік стає звіром кровожадним. Паленє й нищенє — то дїло війни, а кров, рани і порозриванї на куски трупи — щоденне явище війни. В останній битві, 10. вересня, під Городком коло Львова зістав я ранений в ногу і лежав без жадної помочи через 18 годин в стрілецькім рові. Тих 18 годин то були для мене найстрашнїйші. Шрапнель за шрапнелем тріскав в повітри, сіючи наоколо смерть або калїцтво. Гранати з зойком пороли землю, викидаючи тумани землї в гору, а тріск карабінів, лоскіт машинових ґверів і свист куль заглушували повітрє. Здавало ся, що цїле пекло збунтувало ся і хоче землю розсадити в дрібні кавалки. В ночи справдї трохи всьо втихало, но ті стони, ті зойки ранених, без ніякої помочи (бо санітети з причини лїтаючих куль не могли нікому жадної помочи подати) — се було щось такого, від чого можна було вдуріти. Здавало ся, що якийсь страшний демон або ангел смерти перелетїв понад землею, несучи огонь, смерть, зойки, розпуку і загладу. Дорогий Друже і Куме! Війну описати, то треба бути спокійним і зробити се можна не в листї, але в цїлій книжцї. Нераз було таке, що не ївши два або і три днї, не спавши чотири або і пять ночий, а не мивши ся тижнями, ішов я без чутя і страху помежи градом куль, як машина і сам собі дивував ся і сам собі не вірив, що єще жию. Щасливі Ви там в Америцї! Колись і я ним був, та вже не знаю, чи те щастє повернеть ся до мене. Нинї я хорий, знеможений і голодний. Мене приділили до військового віддїлу працї ч. 7. Працюю в лїсї в голодї, без цента при души. Навіть не маю дві пари біля, щоби перебрати ся. В такій бідї знаходжу ся, що навіть не можете собі уявити. І коли тоє нещастє скінчить ся, не знати... Ви знаєте, що я був сітизеном Злучених Держав, але се менї тут нічого не помогло і я мусїв іти цїсарови служити... Ваш щирожичливий приятель, Дмитро Саноцький.

II.

Лист з Чехії писаний до Адама Бартkевича в Ст. Луіс, Мо., дня 6. січня 1915.

Дорога Сестро і Шваґре! Лист від Вас ми отримали і дуже нас то тїшить, що хоч листовно розмовилисьмо ся. Тепер, дорога Сестро, опишу Тобі наше горе, яке ми переживаємо. Перед тим як Москалї були у нас перший раз, то ми нїде не втікали, бо я мала малу дитину і була-м ще хора, то не могла-м утікати. Тілько Марися прийшла до нас і так ми разом сидїли. **Москалї облягли були нашу Дембіцу*) через два тижнї, а що ми від них за той час витерпіли, які страшні хвилї перебули, сього я Вам не всилї описати. Менї забрали вони весь ячмінь, бараболї і немолочене жито (геть зі соломою). Капусту то повитинали до чиста шаблями. Річи Твої і наші ми поховали були до пивницї, але ті лотри і там їх попсули та понищили. Сказати не можна їм було нїчого, бо зараз пробивали (кололи). Забирали гроші і годинники, у кого лише знайшли, а навіть їдженє з горшка видирали так, що чоловік не мав що їсти, бо в день і в ночи було їх повно в комнатї. Дверий не вільно було замикати і вони, коли хотїли, то приходили: чи о першій чи о другій в ночи — не було ріжницї. Ходили зі сьвічками і лїхтарнями, перевертали цїлі доми і шукали за молодими женщинами і паннами. Щось страшного дїяло ся! Не можу Вам описати, що ми і взагалї всї люди пережили. Місто спалили, всїх жидів страшно били, всьо покрали і знищили так, що нечувана нужда і голод в цїлій Галичинї.** Ми не могли вже довше витримати, а зрештою нам казали виносити ся, отже мусїлисьмо лишити всьо і поїхалисьмо на Чехи. Їхалисьмо 6 днїв і 6 ночий в однім возї, аж нам дїти похорували ся на одру (кір). З Дембіци виїхали майже всї люди, але і в цїлій Галичинї мало що людий лишило ся: геть вивтікали в безпечнїйші місця перед хижим наїзником. Всї зелїзничники з Дебіци є тут з нами, а жінки тих мужів, котрі є при війску, дістають що місяця запомогу. — Сердечно Вас здоровлю і дай, Боже, як найскорше побачити ся! Ваш щиро люблячий Петро Бєщад.

*) Місточко Дембіца лежить над Вислокою, що впадає до Висли, при залїзничім шляху між Ряшовом і Тарновом.

Сей лист написаний по польськи, а прислав нам його з просьбою о перетолкованє і поміщенє в „Свободї" п. Михайло Гелемєй з Ст. Луіс, Мо.

III.

Лист писаний 29. січня 1915 братанком до А. Кріля в Ню Александрія, Па. Містимо се віршоване письмо без ніяких змін.

Всї неприсутні знати цікаві,
Нетерпеливо то ожидають:
Як в старім краю жнива криваві
Родинам нашим в знаки ся дають.

Наочний сьвідок я вам розкажу:
За гріх кацапський терпимо муки,
А при тім може і сам поляжу,
Прийміть від родин голос розпуки.

Нужду напіє нам гість непрошений,
Забрав, попалив наші достатки,
Бушує далїй як би біщений,
Рабує решта остатки.

Зрабував міста, не наситить ся,
Господарує, як то він знає,
Каре невинних, без міри мстить ся;
Тілько твердий знак охороняє.

Попалив села, не вгасив спрагу.
І на сироти не зважає...
Безчестить вдови, не одну нагу
Лишив родину — серце ся крає!

У нашім Львові замешкав сьміло;
Ґубернаторів падав на вибір,
А житє наше там занїміло;
Митрополита вивіз на Сибір.

Заводить школи: Щоб нам не бути,
Синодів наслав під свою міру;
Власть свою дику дає відчути
Цар вічних ледів, медвідь Сибіру.

Але надії не тратьте, люди!
Пером полягли сьвіжі могили.
Замах розібєсь о наші груди,
Славу здобудуть союзні сили.

Братерську любов хто в тім тут ви-
[дить,
На закінченє того працаю;
Най мене листом своїм відвидить
На то 'му адрес свій тут подаю.

Kril Michael, 45. L. D. Teleph. Abteilung
Oesterreichische Feldpost 86.

РОСІЙСЬКА ДУША.

Ще перед вибухом великої европейської війни появилась була у Францїї книжка Несельрода і Полежаєва, яка викликала над Секваною велике зацікавленє. Читачі шукали в сїй книжцї відповіди, чи між народами заприязненими, як Французи і Москалї, є якась духова спільність, чи все те виробилось лише наслїдком полїтики. І довідались читачі Францїї, що між обома сими народами є величезна ріжниця. Французи ведуть перед в цивілїзації, коли Росія цїла варварська. Французький селянин покористовуєть ся горожанськими правами, цікавить ся справами держави та любуєть ся конституційною свободою. Російський селянин-мужик не знає навіть про своє чоловічество, а певно став би у великім клопотї, колиб його допущено до участи в управі краєм та казано рішати о своїй судьбі. В поглядах на найблизші задачі і цїли Росії оба письменники занимають суперечні становиска.

Несельроде є прихильником поступу та демократизації. Пише він, що не можна говорити о російській души, як о якійсь спеціяльній вартости. Бачить ся справдї у всїх клясах російської суспільности певні цїхи дїточої отвертости, брак моралвного змислу та деякі відтїнки східного фанатизму, однак се годї брати загально. Треба радше сказати, що Росія не має одної души, але розбита на суспільні кляси, з котрих кожда жиє відрубним житєм, не маючи зі собою нїчого спільного. Мужик не ненавидить шляхтича, але його боїть ся; боїть ся також кождого бюрократа, але його заразом ненавидить. Інтелїґентови недовіряє. З другої сторони шляхтич та бюрократ погорджують селянином, а інтелїґента ненавидять. Інтелїґент знов ненавидить шляхтича і бюрократа, але не можна сказати, щоб спеціяльно любив мужика, хоч не має для него погорди.

Еманципаційні змаганя російського народу не заповідають покищо більшого поводженя. Найбільше колод стрінути можна проти еманципації мужика.

Ніодин нарід в Европі не є так нужденний і проживаючий після так первісних відносин як російський. Для него сонце сьвітить инакше як для других людий. Його житє — се нужда. Усего йому не достає. Цивілїзаційні здобутки для него не доступні. Мешканє російського мужика найгірше в сьвітї. Клир, що міг би ще найбільше причинитись до підвигненя народу, сам бродить в темнотї та середновічних віруванях. Тому російський мужик запиваєть ся до безтями, нема у нього здорової гадки та погляду на ріжні справи, а легко зробити з него, що хто хоче. Є між простолюдєм великі й лучші цїли і з сего лиш заключати можна, що сей нарід можна поставити на ноги, лиш працї великої потреба.

Ріжні конституції, головнож конституція з року 1905 не принесла селянам нїчого. Росія боїть ся поконаня поваги, боїть ся критики. Сьмільчаків, що голосять якісь нові ідеї, переслїдують в Росії немилосерно, опір селян переломлюють ся нагайкою. Дорога свободи в Росії вимічена каторгою та шибеницями. Якже тут після таких обставин далеко до якогось поступу!

Полежаєв боронить иншого погляду. Він боронить традиції та російського порядку. Він добачує зле, але думає, що се не можна усунути впливами Заходу. Росія — після него — мусить розвивати ся на свій потомий спосіб. І тому Полежаєв обвинувачує російських ідеалїстів о анархістичні стремлїня та годить ся на їх переслїдуваня зі сторони правительства. Рівночасно він стараєть ся виказати цифрами, що само правительство є спосібне піднести край та його просьвіту. Доказує також, що Росія має свободу преси (!!) а се є визначні чинники нормального поступу.

Оборона традиції є обосічна. Колиб Франція придержувалась була традиції, не булаб спричинила великої революції, не булаб розсїяла зерен свободи у себе та по цїлій Европі взагалї. Люди й народи не можуть піддаватись бездїльно перебігови ріжних історичних фактів, але мусять їх опановувати і виливати сьвідомо на условини лучшої теперішности та будучности. І лиш такі люди і такі народи є додатним чинником в історичнім розвитку людства.

Росія не має — як видно — условин на додатні чинники. Тому її варварство є клятвою для власного народу, а заразом клятвою для всїх народів Европи.

НОВИНКИ.

НОВИЙ ВІДДЇЛ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦЇВ.

Тому, що богато Січових Стрільцїв полягло, дозволило міністерство краєвої оборони на утворенє додаткового віддїлу Стрільцїв. Заприсяженє сього віддїлу відбуло ся дня 1. лютого в салї віденського маґістрату в присутности представителїв військової й цивільної власти і парляментарних українських заступників. Кромі них взяла участь в торжестві майже цїла українська кольонїя з Відня, музика полку Дайтшмайстрів, хор церкви сьв. Варвари, скріплений оперовими співачками і співаками.

По торжественній Службі Божій, відправленій мітратом о. д-ром Жуком, відчитав курінний атаман професор університету др. Стефан Томашівський роту присяги (по українськи), заступник міністерства краєвої оборони генерал-майор Радечевич виголосив до Стрільцїв промову, котру закінчив окликом в честь цїсаря, а о. Лежогубський закінчив свою патріотичну промову окликом: „Добути або дома не бути".

Привіт складали опісля др. Кость Левицький, др. Кирило Трильовський і Вітовський — той останний в імени Стрільцїв, які вже борять ся на поли бою.

По сих промовах відспівано австрійський і український гимн, а опісля відбули Стрільцї дефіляду перед військовими достойниками на ратушевій площі.

У ЛЬВОВІ НЕ ДОБРЕ.

Сумні вісти з Галичини приносять все ще деякі подробиці про російську господарку. І так підчас першого московського погрому у Львові згинуло 174 Жидів, а коли опісля почали Москалї грабити місто, то що найменьше на 80 мілїонів маєтку вивезено зі Львова. Тайні доноси на Українцїв і Жидів зробили житє прямо неможливим для одиниць. Визначнїйших Українцїв, що не встигли були втечи, ловлено ночами в їх домах і вивожено в глубину Росії. Так до самого Тобольска вивезено через Київ 21 визначних людий, а кілько куда инакше — годї навіть довідати ся, бо всьо відбуваєть ся тайно.

ЗАМАХ НА КАТЕДРУ СЬВ. ПАТРИКА В НЮ ЙОРКУ.

Спеціяльною опікою анархістів тішить ся католицька катедра сьв. Патрика в Ню Йорку. Перед чотирма місяцями підложили вони бомбу в сїй катедрі, котра вибухла і наробила троха шкоди, одначе нїкого не вбила. Тепер знова приготовляли вони замах на сю катедру, але полїції вдало ся припадково ще в час викрити заговір, а саме у вівторок рано о 7. годинї, коли якийсь Франц Абарно підложив вже бомбу в катедрі під одним кріслом і запалив циґаром шнурок. В тій хвили його приловлено, загашено шнурок і виратувано катедру від можливого знищеня. Сейчас потім арештовано вісїмнайцятьлїтного Карла Корбона, який підробляв бомби. Оба арештовані належать до анархістичної банди. При слїдстві виказало ся, що анархісти плянували також замах на мілїонерів: Андрія Карнеґі, Івана Д. Ракефелєра (батька й сина), Корнила Вандербільта й инших. По їх замордованю мали анархісти обрабувати банки і зачати ширити пострах та мордувати усїх богатших людий. — Полїція дуже зручно наглядала підозрілих людий від довшого часу і зловила їх якраз тодї, коли цїлий плян був уже дозрів. Арештованє в катедрі відбуло ся так спокійно, що навіть не перервано Служби Божої, яка тодї правилась.

ОБЛУДА РОСІЇ.

Читаємо російські часописи і находимо в них повно лайок на Австрію за те, що вона лишила урядників в Галичинї без пенсії. Дійсно, російські часописи мали би слушність, коли держава полишила своїх слуг без найменьшого заосмотреня. Але стало ся инакше. Австрійське правительство хотїло зарадити лихови і вислати три мілїони корон до Галичини за посередництвом американського правительства для виплаченя урядникам залеглої пенсії. На се предложенє повинен би був згодити ся російський міністер заграничних справ, **Сазонов. Він заявив одначе, що сконфіскує кождий сотик, який Австрія вишле своїм урядникам до Галичини.** Але перед сьвітом буде Росія дальше кричати, що Австрія не дає помочи своїм урядникам.

ВІЙНА НИЩИТЬ ЧАСОПИСИ.

Російські часописи дуже потерпіли на війнї: одні під ударом цензури, инші з економічних причин. Всї українські часописи а також і російські опозиційні припинено, а инші, що удержували ся з анонсів, самі попадали, бо не дістають оголошень підчас війни. Анонси в краях, що зістають у війнї, не оплачують ся, хоч би з тої причини, що кождий обмежує свої видатки до найменьших границь і тому анонси мало публика читає. З тих причини 212 часописий перестало в Росії виходити.

В ОБОРОНІ МАЛОЛІТНИХ.

Сенатор Маршаль Філїпс, з повіту Венанґо, представив в гарисбурськім сенатї біл в справі управильненя працї дїтий в Пенсильванії.

Після того внесеня не вільно буде дїтий низше чотирнайцять лїт приймати до працї. Дїтям між чотирнайцятим а шіснайцятим роком житя не буде вільно працювати більше як вісїм годин денно, або шість днїв в тижни. Не віль-

но занимати дітий нивше вісімнайцятого року житя при роботах, у яких грозить їм небезпека. Не вільно занимати дітий при телеграфі, телефоні, до колектованя або розношеня циркулярів перед шестою годиною рано ані по осмій годині вечером. За переступлене сего закона мала би бути кара від $10 до $200 або вязниця, або обі кари разом. Се внесенє не дотичить робітників-дітий в копальнях.

На разі се внесенє відіслано до правної комісії, однак є надія, що воно перейде.

КЛОПОТИ ЕДІСОНА.

Що Едісон, великий винахідник теперішних часів, мусить аж на судовій дорозі боронити прав своїх ріжних винаходів, мало хто про се знає.

Ось що він сам про те говорить:

„Мої винаходи — а я їх маю більше ніж сто — спричинили мені сотки процесів, які відбували ся вже по цілім сьвіті. Так я процесую ся вже від сорок літ і дійшов остаточно до того сумного переконаня, що суди замало дають охорони пошкодованим. Скоро лиш який винахідник зачне процес о надуживанє його винаходу, тоді сейчас зголошують ся до судів сотки зависних людий, які хотять під присягою зізнавати, що вони подібні винаходи мали вже о цілі десятки літ скорше, а коли сього не проголошували, то на се складались ріжні обставини.

„Я пригадую собі примір случай, де якийсь ошуканець посунув свою безличність до тої степени, що на доказ правди представив в суді навіть готову машину. Аж на підставі подрібних дослідів виказалось, що він зладив свою машину після мого взору.

„Один процес я веду вже сорок літ. Розходить ся о машину автоматичної системи, що служить до телеграфованя. Сей помисл визискав для своїх цілий безплатно померший уже Гулд. Коли б я сей процес виграв — а він виточений акційному товариству, яке зорганізував згаданий Гулд — я дістав би чистого річного доходу що наименьше пів міліона.

„Також телефон, який я винайшов, спричинив мені чимало клопоту та процесів. В одним случаю я стратив право домагатись відшкодованя лиш через неточне уміщенє протинки в патентовій скарзі. Раз знова відмовили мені признаня патенту тому, що подібний винахід був уже звісний на два тисячі літ перед Христом".

Чуючи такі нарікання великого винахідника, приходять мимоволі на гадку сумні міркованя на тему людського хижацтва. Може однак знайдеть ся коли який геній, що й сему зарадить та запобіжить...

ВСЯЧИНА.

Дрібні гріхи проти здоровля.

Дуже розповсюдненим звичаєм є драпати ся в ріжних місцях тіла та довбати пальцями в носі — се звичай кепський, бо нігті від пальців є небезпечним знарядом. Вони спричинюють зранене шкіри в часі драпаня, а навіть найменьше зранене шкіри і шлюзових болон є небезпечне, ба, може навіть спровадити смерть, коли нігті були нечисті. Хто дістане карбункул, повинен переважно самому собі приписати вину. Рожа на лици або на голові не може повстати, коли шкіра не була зранена. Шкідливе для здоровля є також обгризуване нігтів так, що ті не можуть дійти до нормальної довготи, потрібної до охорони кінця пальця. Зле також відгризати зубами шкіру коло нігтів, бо через те повстають численні малі ранки, котрими можуть дістати ся всякі можливі бацилї. Богато осіб гризе уста, а що більше осіб їсть, подаючи собі до уст страву ножем, через що ранять часто устну яму. Жінки мають часом звичай брати до уст шпильки або іглі, наражаючи ся на небезпеку, що можуть їх проковтнути. Коли жінки відгризають при шитю нитку, то притискають її до уст, а не завсїди вільна від отруї фарба нитки розпускає ся в слині, отруя дістає ся до ранки і уста пухнуть.

Чоловік в цифрах.

1. Пересічна вага чоловіка виносить 150 фунтів; звичайно важать люди від 120 до 220 фунтів.
2. Кости мае чоловік в цілім тілї 250 штук.
3. Зубів має чоловік 32, ребер 12 пар, чашка має 8 костий, лице 14 костий, ноги 56 костий, руки 54 костий.
4. Кров в чоловіці важить около 15 кільограмів.
5. Серце має пересічно 15 центиметрів в промірі і бєть ся 70 разів на мінуту; вся кров переходить через серце протягом 3 мінут.
6. Легки зложені з 1.800 малих міхурців, наповнених воздухом, котрого є в легких около 5 літрів.
7. Віддихаємо на мінуту 20 разів, на годину 1200 разів і зуживаємо при тім 30 літрів воздуха.
8. При однім віддиху зачерпуємо 500 кубічних центиметрів сьвіжого воздуху, тільки саме видихуємо зіпсутого; в одній мінуті віддихуємо 6000, на один день 18 і пів міліона кубічних центиметрів воздуха.
9. Яко другі легки функціонує шкіра, яка складає ся з трьох верстов, грубих на 3 до 6 мілїметрів, а кождий квадратовий центиметер шкіри має 12.050 рурок, якими виходить 2 рази тільки води, що через легки.
10. Пересічний вік чоловіка виносить 35 літ.
11. Без поживи може видержати чоловік від 6 до 10 днів.
12. Вода становить сім десятих частий ваги нашого тіла.
13. Жолудкові желези виділюють денно 31 фунтів жолудкового соку, без котрого чоловік не може травити.
14. До цілковитого перетравленя корму треба 4 години.
15. Живчик (пульс) бє у чоловіка:

Сейчас по народженю 130 до 140 разів на мінуту.

По місяцеви житя 120 разів на мінуту.

По 1 році 120—108 разів.
По 2 літах 108—90 разів.
По 3 літах 90—85 разів.
По 7 літах 85—80 разів.
У віці дозрівaня 80—75 разів.
В дозрілім віцї 75—70 разів.
В старім віці 65—60 разів на мінуту.

Жарти.

Чому?!

Явдоха: З вас, Катерино, дуже добра жінка, бо все, коли ваш чоловік по півночи прийде до дому, ви сьвітите лямпу.

Катерина: Мушу, бо попереднього тижня я кинула склянкою і тому, що було темно, то я замісць йому в голову трафила в зеркало...

Цар і горівка.

Єроним: Кажете, що горівка — се душа Росії; а що станеть ся з Росією, як вона знесе горівку? Адже без душі не можна жити?

Оніхро: Що ти дурниці плетеш? Ти гадаєш, що цар такий безбожник, аби душу з Росії вирвав? Ніколи він того не зробить!! Я не вірю в жидівські видумки, що цар зніс горівку! Він скорше всїх жидів виріже, а горівку лишить!

Ріжні наслідки пиянства.

Олена: Коли мій чоловік за богато випє, то на другий день ходить як збитий.

Феська: А мій як богато випє, то я ходжу на другий день збита.

Яку дорогу вистелили російські царі, з дому Романових, до свого золотого престола.

Чиж не лїпше купити собі календар У. Н. Союза на 1915-тий рік за 50 центів, а з почтою 60 ц. і за ті мізерні гроші мати все разом вибране, вібране гарно, коротко, ясно?!

ЖЕРТВИ
НА ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ.

Близше поясненє і спростованє до жертви ч. 259 з Бруклина, Н. Й. (гл. 23. ч. „Свободи" з 25 лютого 1915).

На вічу 11. жовтня 1914 зложили жертви на Фонд визволеня України слідуючі добродії: о. М. Лисак $4.00; М. Заверуха, Т. Джаган, Гр. Литвин, В. Тимчишин, В. Романків, К. Толопко, К. Яськирська, Р. Кузма, Ф. Вінчук, Т. Стегніцький, С. Бемко, М. Гундич, М. Маліцька, Е. Литвин і К. Дахтовський по $1.00; К. Малко, Гр. Тимчишин і С. Савка по 50 цнт.; дрібними датками $18.81. — Разом $38.31. Розхід був такий: За вічеві програми $5.00, книжка для секретаря 75 цнт., переписні картки 35 цнт., Гр. Тимчишин, делєгат до Філядельфії $7.00 — разом $13.00. Вислано на адресу „Свобода" $25.21. — Теодор Джаган.

ВЖЕ ВИЙШЛА З ДРУКУ ПЯТА ЛІСТА СТРАТ УБИТИХ, РАНЕНИХ, ПОЛОНЕНИХ І ПРОПАВШИХ В ТЕПЕРІШНІЙ ВІЙНІ УКРАЇНЦІВ. ЦІНА ОДНОЇ ЛІСТИ 15 ЦНТ., ПЯТЬОХ ЛІСТ РАЗОМ 55 ЦНТ. НАБУТИ ЇХ МОЖНА В „СВОБОДІ".

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ В ШІКАГО, ІЛЛ. ПОЗІР! В НЕДІЛЮ, ДНЯ 7-ГО МАРТА 1915 Р.

зараз по Службі Божій відбуде ся

НАРОДНЕ ВІЧЕ

в Лятона гали, ріг Гранд евені і Робей Стр.

Кому лежить на серци доля наших Родимців в старім краю, повинен явитись на тім вічу і стягнути як найбільше число Українців.

ЗА ВІЧЕВИЙ КОМІТЕТ:

І. Малей, А. Ваверчак, Й. Коцовський. 26

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗА! СКЛИКУЙТЕ ВІЧА В СПРАВІ ВОЄННОЇ ЗАВЕРУХИ! ЗБИРАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ!

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Подає ся до відома членів У. Н. Союза, що орґан сього товариства („Свобода") висилає ся лиш таким членам, котрі мають всі приписані статутом орґанізації права. Суспендовані члени не можуть діставати ґазети доти, доки не буде усунена причина суспензи і доки вони не станть назад правосильними членами У. Н. Союза. Суспендоване і відсуспендоване членів відбуває ся стисло урядовою дорогою і сеї дороги мусить також придержувати ся експедиція нашої часописи.

Адміністрація „Свободи".

КОНКУРС.

Комітет парохії гр.-кат. в Бутлер, Па. глядає дякоучителя, котрий потрафить попри дякївство провадити руську школу дві години денно, та учити хорального співу. Платня $40 і доходи, а єсли кандидат прийме на себе обовязки, які комітет йому поручить, то дістане $50 місячно. Голоситись на адресу: Rev. V. S. Hryvnak, 113—3rd Ave., Butler, Pa. і на відповідь залучити марку почтову. Посада до обнятя дня 17. марця.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ЧИТАЮТЬ ОГОЛОШЕНЯ.

За всі оголошеня (адвертайзменти), поміщені в „Свободі", редакція не відповідає. Хто замовляє щонебудь з поміщуваних оголошень, нехай звертаєсь ся просто на адресу тої фірми, яка оголошує ся; в „Свободі" належить замовляти лише те, що „Свобода" оголошує від себе. На се треба добре уважати.

Звертаєсь увагу Вп. читачів нашої часописи, що, коли вони висилають замовленя до фірм оголошуючих ся в нашій часописи, роблять се на власне ризико і редакція за се відвічати не може.

РУХ В ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ШІКАГО, ІЛЛ. Подає ся до відома членицям сестрицтва сьв. Ольги, від. 240, що річний мітінґ відбуде ся в суботу 13. марта о годині 8-мій вечером. На мітінґу мають явити ся всі члениці, а котра не явить ся, заплатить кару 50 цнт. — К. Зофнюк, предс.; К. Шеремета, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Українське Товариство „Зоря", від. 293, повідомляє всіх своїх членів і члениць, що в пятницю дня 5. марта с. р. відбуде ся мітінґ точно о годині 8-мій вечером в галі мітінґовій під ч. 83 Норт 7 Стр. Позаяк на тім мітінґу мають бути полагоджені дуже важні справи, проте обовязаний явитись кождий член і члениця. — Гр. Листин, предс.; В. Фесьневич, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Отсим подаю до загальної відомости всім членам Бр. сьв. Стефана, від. 221, що чвертьрічний мітінґ відбудесь в неділю 14-го марця. На тім мітінґу кождий член мусить явити ся під загрозою кари, бо маємо до полагодженя нові, а дуже важні для кождого члена справи. Також відзиваюсь до тих членів, котрі мають залеглий довг, щоби прийшли на сей мітінґ і заплатили свій довг, бо в противнім разі будуть вичеркнені з Братства і з У. Н. Союза. Члени, котрі були суспендовані у лютім, або виступили, нехай прийдуть на сей мітінґ і впишуть ся наново, бо в противнім разі зістануть виключені і втратять всі права до запомог в У. Н. Союзі. Також повідомляю раз на все, що мітінґи Бр. сьв. Стефана відбувають ся завсїди в другу неділю по першім. Мітінґів в церкві голоситись не буде. По близші інформації треба удавати ся до секретаря відділу під адресою: Іван Гайович, 921 N. Campbell Ave. Chicago, Ill.

ОЛІЄН, Н. Й. Тов. „Запорожська Січ", від. 363, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітінґ відбуде ся дня 13. марта о годині 7.30 в суботу вечр в Ред Мен гали на Стейт Стріт. На сім мітінґу кождий член має вирівнати всі свої залеглости, бо в противнім разі буде безуслівно суспендований. Котрий член не явить ся на мітінґ, підпаде карі 50 цнт., а урядник $1.00. Буде ся на сім мітінґу також приймати нових членів до Товариства без вступного. — Іван Мацкула, секр.

ЕЛИЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 142, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітінґ відбуде ся в суботу дня 13. марта с. р. в гали під ч. 83 Лівінґтон Стр. Початок точно о годині 7-ій вечером. Кождий член має безуслівно явити ся і вирівнати всі свої залеглости. Контрольна комісія має здати квартальне справоздане. Неявивший ся член заплатить 25 ц., а урядник 50 ц. кари. — А. Дронжевський, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. св. Димитрія, від. 301, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбуде ся в неділю дня 7. марта в галі церковній зараз по Службі Божій. На сім мітінґу буде вибирати ся новий уряд і також буде приниматись нових членів до братства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. Неявивший ся член буде караний після ухвали з послідного мітінґу. — І. Мотлюк, предс.; К. Січевський, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. „Зап. Січ", від. 388, подає до відома всім членам, що кождий товариш і товаришка має явити ся на мітінґу, котрий відбудеть ся 7. марта в церковній гали зараз по Службі Божій. Неявивший ся член заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. Просить ся всіх довжників вирівнати свої залеглости, бо котрий сього не зробить, зістане безуслівно суспендований. — Я. Нікляш, предс.; С. Блуховський, кас.; І. Бандровський, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Тов. „Зап. Січ", від. 317, повідомляє своїх товаришів, що на мітінґу 7. лютого вибрано отсей новий уряд: Ст. Петришин, предс.; Н. Бутницький, заст.; Я. Томашевський, кас.; Ф. Велич, заст.; Т. Ковальчик, секр. фін.; М. Дидик, секр. проток.; контрольна комісія: В. Осухівський і О. Підкамінний; дозорці хорих: А. Хома і Гр. Гуца. Збори відбувають ся першої неділі по першім в гали J. Punki, 1400 Borneet Ave. — Т. Ковальчик, секр.

ПОДЯКИ.

Я член відділу 39 в Сиракюз, Н. Й., складаю сердечну подяку Головному Урядови за виплачене мені за ліве око запомоги. Дай Боже, щоб Союз зростав вгору так, аби не було ліпшої і певнїйшої орґанізації і щоби всі Українці належали до Союза українського. Гаразд! — Федор Гима.

Я низше підписаний член Братства сьв. Арх. Михаїла, від. 142, в Елізабетпорт, Н. Дж., складаю сердечну подяку Головному Урядови У. Н. Союза за щире поперте мене в невилічимій слабости, т. є. за поміч в сумі $50.00, котрі я отримав з каси У. Н. Союза, з фонду убогих. Най жиє У. Н. Союз і зростає понад сто тисяч членів, бо се єдина орґанізація українського народа, в котрій можемо найти поміч для нашого бідного потерпівшого народа. — Теодор Жилка.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

ПОТРІБНО РУСЬКОЇ ДІВЧИНИ в віці 10—15 літ, до догляду дитини. Голоситись на адресу: В. С., % „Свобода", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 23—28

ПОШУКУЄСЬ ОХОЧИХ ЛЮДИЙ до розпродажи бюстів Т. Шевченка. Особливо просить ся пп. бизнесменів, щоби занялись сею продажею. Значний заробок запевнений. По близші інформації належить писати до: Charles A. Hartfiel, 219 E. 5th Street, New York, N. Y. 21—

ПОШУКУЮ ОСІБ, котрі щойно приїхали з Галичини і котрі моглиби подати близшу вістку о теперішнім побуті учительки з Задеревача, пов. долинський, Анни з Кохалевичів, Николинової, коротше Анни Николинової. Відповідна нагорода за скору і докладну інформацію. Радо хотів бим ввійти в переписку з людьми, котрі щойно приїхали з Вязови, пов. Жовква або Сокаль. Адреса: J. M., Box 25, Warrington, Fla. 21—26

Пошукую своєї сестри **АННИ СТОЛЯР**, з села Верчани, пов. Стрий, котра перебувала попередно в Лудлов, Масс. Перед роком звідтам виїхала. За подане її адреси дам $5.00 нагороди. Голоситись на адресу: Hrynio Stolar, Box 212, Ludlow, Mass. 25—27

Пошукую свого брата **ДМИТРА КУДЕЛЬСЬКОГО**, родом з Гостова, пов. Товмач. Десять місяців перебував в Гудсон, Н. Й. Хто би о нім знав, або він сам, нехай повідомить мене на адресу: Peter Kudelski, Box 476, Palmerton Pa. 25—26

Пошукую **МАРІЮ СЕМОТЮК**, з села Карлова, повіт Снятин, Галичина, котра приїхала з краю 1908 року і віддала ся в Канаді. Того самого року поїхала до Мілвокі, Злучені Держави і там перебувала довший час враз зі своєю сестрою Анною. Вона там звалась Марія Маєвська. Хто би о ній знав, що з нею сталось, а дав мені знати, дістане $5.00 нагороди відворотною почтою. Писати на адресу: W. Behma, P. O. Sundown, Man., Canada. 25

Глядаю за **ФИЛИПОМ ФЕЦЕНЬКО**. Мав купити фарму в нюйорськім стейті. Хто би знав його адресу, прошу подати її під адресою: Stephen Madarash, 30 Buena Vista Ave., Yonkers, N. Y. 26

Пошукую свого брата **ЙОСИФА ЖМУДОСЬКОГО**, з Поточиск, повіт Городенка, Гал., котрий перебував перед 9 роками в Америці. Хочу дістати його адресу. Хто би о нім знав, або він сам, зволить зголоситись до: Nicholas Zmudoski, c/o Victoria Mines, P. O. Mond, Ont. Canada. 26

Пошукую свою стриєчну сестру **МАРІЮ ЦЕЛЮХ**, з села Надиби, пов. Самбір і **МАРІЮ ОЛІЯРНІК**. Мають перебувати в Клівленд Огайо. Хто би знав о них, або вони самі, зволять зголоситись до: Kasia Celuch, Box 458, Manville, R. I. 26

Пошукую **ГРИНЯ БАГЛАЯ**, котрий перебував перед роком в Байон, Н. Дж. Хто би о нім знав, або він, сам, зволить зголоситись до: Jacob Czaban, 290 Royce Ave., Toronto Ont., Canada. 26

Пошукую **ЮРКА І ДМИТРА КАНЮГИ**, з села Ілавче, пов. Теребовля, Гал. Мали перебувати в Монтреал або у Вінніпеґу, Канада. Хто би про них знав, або вони самі, зволять зголоситись до: Tymko Kuc, Box 230, Nant-y-Glo, Pa. 26

РОДИМЦІ! ПРИ ВСІХ НАГОДАХ ЗБИРАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ

ВИКАЗ

убитих, ранених, полонених і пропавших Українців у теперішній війні.

СКОРОЧЕНЯ:

п. = піхота (інфантерія)
стр. = стрільці (єгри)
у. = улани
д. = драгони
а. = артилєрія (полева)
а. кн. = артилєрія кінна
а. гір. = артилєрія гірська
а. кр. = артилєрія кріпосна
г. = гавбиці (полеві)
г. т. = гавбиці тяжкі
пі. = піонїри
сап. = сапери
тр. = трен (достава амуніції і живности)
с. = санітети
л. = ляндвер (піх. краєвої оборони)
у. л. = улани ляндвери
а. л. = артилєрія ляндвери
г. л. = гавбиці ляндвери
з. о. = загальне ополченє (ляндштурм)
ж. = жандармерія
ск. ст. = скарбова сторож.

Подане при імени число означає полк (реґімент), баталіон або дивізію.

(Дальше).

Листа утрат ч. 82
видана 19. грудня 1914.

РАНЕНІ:

Андрусик Григорій, 77 п.
Байко Василь, 77 п.
Байорик Войтко, 93 п.
Банахевич Луць, 77 п.
Білянський-Стетило Григорій, 77 п.
Боднар Василь, 18 л.
Боднар Никола, 18 л.
Вархоляк Павло, 77 п.
Волчанський Іван, 77 п.
Возняк Антін, 77 п.
Горбатий Григорій, 77 п.
Гуран Никола, 77 п.
Давидович Гнат, 10 г.
Демковський Іван, 77 п.
Дмитрук Федор, 93 п.
Дуплак Антін, 77 п.
Дуркалець Іван, 77 п.
Євуско Петро, 77 п.
Зидка Теодор, 18 л.
Качур Франко, 77 п.
Кафель Станислав, 77 п.
Калинич Дмитро, 77 п.
Карпинець Григорій, 77 п.
Кецкис (можливо також Кецків) Стефан, 77 п.
Кисіль Іван, 18 л.
Комарницький Гнат, 77 п.
Копач Тома, 77 п.
Копанишин Максим, 77 п.
Козловський, 77 п. (відд. піон.)
Кропивницький Михайло, 7 п.
Кречковський Михайло, 77 п.
Кубей Стефан, 77 п.
Кульчицький Василь, 77 п.
Кулих Станислав, 77 п.
Кушнір Іван, 10 г.
Лесь Андрій, 77 п.
Масляк Антін, 18 л.
Матолич Іван, 77 п.
Мабурик Станислав, 18 л.
Мазурик Михайло, 18 л.
Менчак Володимир, 10 г.
Михалевський Стефан, 10 г.
Николяк Петро, 77 п.
Павлович Іван, 77 п.
Петрик Михайло, 77 п.
Піців Григорій, 77 п.
Подольський Михайло, 18 л.
Пукас Василь, 77 п.
Славецький Андрій, 77 п.
Соломичний Михайло, 77 п.
Стеців, 77 п. (3 марш.-комп.)
Гурчиняк Ілько, 77 п.
Тусин Олекса, 77 п.
Урбан Василь, 77 п.
Фарима Іван, 77 п.
Футала Григорій, 77 п.
Хосівак Василь, 77 п.
Чах Іван, 10 пі.
Чичула Стефан, 77 п.
Швабович Йосиф, 77 п.
Юзефів Григорій, 18 л.
Яворський Никола, 77 п.

ПОЛОНЕНІ:

Берещак Іван, 77 п.
Білий Григорій, 77 п.
Герчук Андрій, 77 п.
Гук Тимко, 77 п.
Ільницький Никола, 77 п.
Комарницький Йосиф, 77 п.
Кудий Андрій, 77 п.
Кушнір Пилип, 77 п.
Маркевич Теодор, 77 п.
Марковський Олекса, 77 п.
Мисишин Юрко, 77 п.
Палюшкевич Петро, 77 п.
Пелюх Іван, 77 п.
Петровський Василь, 77 п.
Романів Іван, 77 п.
Сливяк Володимир, 77 п.
Стебельський Теодор, 77 п.
Стельмахович Никола, 77 п.
Столяр Станислав, 77 п.
Третяк Іван, 77 п.
Шевхлавич Мартин, 77 п.
Юркевич Валентин, 77 п.

ДОПОВНЕНЯ І ПОПРАВКИ
видані 19. грудня 1914.

До лїсти страт ч. 17:
Яремко, 1 тир. стр., ранений.

До лїсти страт ч. 25:
Колодка Василь, 24 з. о., ранений.

До лїсти страт ч. 68:
Відомський Володислав (кад.), 33 л., убитий.

Листа утрат ч. 83
видана 21. грудня 1914.

РАНЕНІ:

Андрушків Методій, 9 л.

Листа утрат ч. 84
видана 22. грудня 1914.

РАНЕНІ:

Пишка Полікарп, 3 п.

ПОЛОНЕНІ:

Ковальчук Дм., 8 л. (Ніш, Сербія)

Листа утрат ч. 85
видана 23. грудня 1914.

УБИТІ:

Арґасівський Йосиф, 90 п. (31. жовтня 1914)
Бахно Іван, 90 п. (14. пад. 1914)
Ваврикович Юлиян, 90 п. (2. падолиста 1914)
Дубас Лев, 90 п. (1. пад. 1914)
Жук Дмитро, 90 п. (7. пад. 1914)
Коваль Василь, 90 п. (7. падолиста 1914)
Мадей Антін, 90 п. (14. пад. 1914)
Михайлюк Петро, 67 п.
Мірькевич Михайло, 90 п. (31. жовтня 1914)
Мулявка Михайло, 90 п. (1. падолиста 1914)
Перникаша Михайло, 90 п. (2. падолиста 1914)
Савіцький Яків, 90 п. (2. падолиста 1914)
Хованець Яків, 90 п. (1. падолиста 1914)
Ямінський Йосиф, 90 п. (1. падолиста 1914)

РАНЕНІ:

Антошко Павло, 90 п.
Бабик Стефан, 90 п.
Бахів Никола, 90 п.
Баран Антін, 90 п.
Баран Іван, 90 п.
Берсьовський Андрій, 90 п.
Блонарович Андрій, 90 п.
Боярський Дмитро, 90 п.
Боярський Василь, 90 п.
Борсук Михайло, 90 п.
Бориско Іван, 90 п.
Бунко Михайло, 90 п.
Вахнянин Іван, 90 п.
Валюта Йосиф, 90 п.
Ґасяк Іван, 90 п.
Ґавришко Андрій, 90 п.
Головинчак Андрій, 90 п.
Горинчук, 90 п.
Данилець Александер, 90 п.
Данилець Василь, 90 п.
Данилко Іван, 90 п.
Дараш Войтко, 90 п.
Древняк Юліян, 90 п.
Дудинський Василь, 90 п.
Дутка Іван, 90 п.
Заставний Юрко, 90 п.
Заставний Іван, 90 п.
Качмар Іван, 90 п.
Карсут Михайло, 90 п.
Кочан Ілько, 90 п.
Кочан Йосиф, 90 п.
Кончило Василь, 90 п.
Коваль Василь, 90 п.
Козій Теодор, 90 п.
Кравчук Іван, 90 п.
Кубрак Павло, 90 п.
Кучмак Стефан, 67 п.
Лабиш Василь, 90 п.
Лах Михайло, 90 п.
Лашин Никита, 90 п.
Лазурко Теодор, 90 п.
Леос Теодор, 90 п.
Личко Стефан, 57 п.
Мадей Андрій, 90 п.
Майович Йосиф, 90 п.
Малявський Петро, 90 п.
Малко Василь, 90 п.
Марфюк Іван, 90 п.
Матак Никола (Івана), 22 п.
Мельник Григорій, 90 п.
Михалкевич Маріян, 90 п.
Молинь Ілько, 90 п.
Наконечний Іван, 90 п.
Наврoцький Іван, 90 п.
Некируй Юрко, 90 п.
Онишко Казимир, 90 п.
Озубко Андрій, 90 п.
Пашковський Петро, 90 п.
Павелчак Іван, 57 п.
Перчик Григорій, 90 п.
Перстинак Василь, 90 п.
Петришин Михайло, 90 п.
Салапак Петро, 90 п.
Семко Петро, 90 п.
Семковський Володислав, 57 п.
Стадник Іван, 90 п.
Степанчак Андрій, 90 п.
Суховій Іван, 57 п.
Тарас Василь, 57 п.
Турчак Петро, 90 п.
Федан Іван, 90 п.
Фірман Никола, 90 п.
Хміль Василь, 90 п.
Хміль Андрій, 90 п.
Циганчук Андрій, 90 п.
Чиж Данило, 90 п.
Шпак Петро, 90 п.
Шуль Михайло, 90 п.
Шуманський Іван, 90 п.
Шимула Петро, 90 п.
Яремко Михайло, 90 п.
Яртиш Василь, 90 п.

ПОЛОНЕНІ:

Балицький Стефан, 90 п.
Булинський Іван, 90 п.
Ганчаковський Петро, 90 п.
Гошва Михайло, 90 п.
Добко Дмитро, 90 п.
Дорощак Іван, 10 п. (в Росії)
Заґробельний Тома, 90 п.
Загородний Михайло, 90 п.
Зубач Василь, 90 п.
Кардаш Семко, 90 п.
Касак Михайло, 90 п.
Климус Ілько, 90 п.
Климусь Никола, 90 п.
Коршняк Дмитро, 90 п.
Костецький Йосиф, 90 п.
Козій Іван, 90 п.
Козій Прокіп, 90 п.
Лихач Теодор, 90 п.
Матковський Михайло, 90 п.
Мороз Стефан, 90 п.
Настанець Андрій, 90 п.
Онищак Дмитро, 90 п.
Петрашко Никола, 90 п.
Скоморовський Ілько, 90 п.
Солтисяк Іван, 90 п.
Тимчишин Каспер, 90 п.
Хиброн Дмитро, 90 п.
Чухара Яків, 90 п.

Листа утрат ч. 86
видана 23. грудня 1914.

Українців нема.

(Дальші лїсти страт ще доси не прийшли зі старого краю. Скоро лише прийдуть, сейчас пічнемо їх друкувати. — Ред.)

ВДОВИН СИН.

Послухайте, люди добрі,
При вільній хвилині,
А розкажу, що ся діє
Тепер на Вкраїні...

I.

Породила удовонька
Мов яблочко сина,
А сусіда породила
Хорошу дівчину.
Було літом, чи весною,
Аж любо глядіти,
Як там в селі за горою
Бавились ті діти.
У купочці виростали,
Малими любились,
А матери аж раділи,
Як на них дивились;
Аж плакали із радости.
День за днем минає...
Мов дуб в гаю удовий син
Собі виростає.
Оченьками мов той сокіл
Бистро поглядає,
А русяве волосєчко
Золотом сияє.
Що день радости приносить
Матери щасливій,
І у смутну потїшає
Її син вродливий.
Вже і дровець нарубає
І води приносить,
Рано, вечір за здоровлє
Мами Бога просить.
Виростає, доглядає
Удову стареньну;
Та не довго тїшити-ме
Свою рідну неньку...

II.

З Петербурга по всім краю
Карти розіслали,
Щоб всі хлопці молодії
Коники сїдлали,
Щоб до рана вже на поле
Всї ся позїздили,
На кріваве залицяне
Шаблї виострили.
Й вдовиного хорошого
Сина не минули.
На коника посадили
Та у бій чвагнули.
Заплакала удовонька,
Руки заломила;
Щоб сина її вернули
Благала, просила.
Не помогло. Лишила ся
В нетопленій хатї,
Лише вітер сумно свище
В вдови на загатї
Зимний вітер повіває,
Снїги замітає,
А удова за ощипком
Хлїба шкандибає.
Занедужала старенька,
А хотїла жити,
Хоч на старість у невістки
Трохи відпочити.
Не дожила. Положили
Її в домовину
Й посадили у головах
Червону калину.

III.

Щож стало ся з дївчиною,
Де в'на пробуває? —
Пред Пречистої образом
Господа благає,
Щоб вернув їй русявого,
Їй дороге серце,
Та щоб ще хоч раз застукав
У її віконце.
На могилї удовоньки
Зацвила калина;
День і ніч оттам молилась
Дївчина-дитина.
Молила ся, лила сльози
Та била поклони,
А над могилою вітер
Ніби з тиха стогне:
„Не плач, дївча! Не проливай
Свою гірку сльозу!
Не вернеть ся твій русявий
Із войни до дому..."
Ніби засьміялась
Личко румяненьке.
У гору піднеслась,
Дивить ся миленько
І немов то бачить:
У білій свитинї
З вдовиної хати
Вийшов він, русявий,
Вийшов погуляти;

Її за руку хватає
Цїлує, витає
І йдуть собі по долинї,
А йдучи співають.

Мов прокинулась, вдивлялась
І знов ніби бачить,
Що в головах русявого
Чорний ворон краче,
А він руки зкервавлені
До гори підносить
І у неї перед смертю
Він прощеня просить.

Наче із сну пробудилась
Хрестить ся і встає
Та смерком вже попід гору
В село шкандибає.

До дому прийшла,
Від милого лист читає,
А читаючи зімлїла.
Сердега плакала,
Наче одуріла:
„Не дав дожить
Господь і вернутись
До рідної стріхи
До чорнобривої
Своєї потїхи!"
Не стало на сьвітї
Вдовиного сина.
Він в битві загинув,
А вона єдина
Пійшла собі в сьвіт за очи,
Що буде, то буде!
Нема її кого любить,
В наймах жити буде.

IV.

Боже! Боже!
За що Ти караєш
Дївчину на сьвітї?
Чи за те може,
Що вона полюбила
Вдовиного сина?
Нї, не за те, се не її вина,
Се царський закон
До людий післаний
Причиною сему.
О царю поганий!
Чим заплатиш ти
За смерть удовицї
Та за її сина,
За горячі сльози
Та за той біль серця
Молодой дївчини?

Царі! Царі!
В вас серця немає;
А Бог хоч і бачить
То не покарає,
Бо він терпеливий
Гріхам потурає.

Бачить Господь, що діеть ся
В нашім рідним краю;
А ми хотяй на чужинї
А все добре знаєм.
Добре знаєм і жиє в нас
Та надія вірна,
Що воскресне наша славна
Ненька Україна.

Написав Мак. Степовий
з Шікаґо.

ЦІННИК КНИЖОК, які можна дістати в друкарні „Свободи":

Абу Касимові капці. — Арабська казка Написав Іван Франко. — Ціна 30 цт.
Американський гимн „Май Контри" під нотами в українськім перекладі. — Ціна .... 10 цнт.
Американець, веселий образ з житя народу зі співами, в трох діях. — Ціна ....15 цнт.
Америка. — Збірка віршів: Зміст: Америка. Важкі думи. Галицьким панам у альбом. До сестри. Публика. Се що такого є? В Пенсильвенії. Два образки. Одна лиш казка. Я йду до дому. Купить маєм. Прощане з краєм. Слава Пророка. Поет і Муза. Будучність руського робітника. Вітер по полю. Ой в мене квіточки цвили. — Ціна 15 цнт.
Американські трости. — Ковбов. (Казка.) — Еміґранти. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 15 цнт.
Амалюнга. — Займаюче оповідане з часів боїв між Европейцями a Індіянами в півн. Америці. — Ціна 20 цнт.
Буквар для дітий першого року науки. — Ціна враз з пересилкою 30 цнт.
Блудний син. Образ з житя переселенців в Америці у 4 актах зі співами. — Ціна .... 25 цнт.

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий моні-ордер на імя, яке подано у понизшій адресі. Моні-ордер належить долучати до замовленя.

Адреса:
„SVOBODA"
83 Grand Str., Jersey City, N. J.